

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร ฉบับที่จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำของคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๓ จำนวน ๔๐ ภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาว่าหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร มีเนื้อหาแก่นใ้คม้าง ในปริมาณมากน้อยเพียงใด รวมทั้งศึกษาแหล่งอ้างอิงที่ปรากฏในหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร

ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร ฉบับที่จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำของคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๓ ภาคที่ ๑ ถึงภาคที่ ๔๐ รวมหนังสือทั้งหมดจำนวน ๔๐ เล่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แยกดำเนินการเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร จำนวน ๔๐ เล่ม
รวม ๔๐ ภาค

ตอนที่ ๒ การศึกษาแหล่งอ้างอิงที่ปรากฏในหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร

ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาประวัติความเป็นมา ความสำคัญและการจัดพิมพ์หนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร จากหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ ๒ ศึกษาขอบเขตของหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร จำนวน ๔๐ เล่มอย่างกว้าง ๆ โดยการอ่านทีละเล่มเพื่อจับใจความสำคัญของเนื้อหา และศึกษาจากหนังสือ

ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยบางเล่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อ
เนื้อหา คือ

ถนอม อานามวัฒน์ และคณะ. ประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงสิ้นอยุธยา.
กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๑๘.

บงอร ปิยะพันธุ์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์.
กรุงเทพมหานคร: แผนกเอกสารตำราเวียน วิทยาลัยครูนครปฐม, ๒๕๒๓.

รอง ศยามานนท์, คำเนิน เลชะกุล และวิลาสวงศ์ นพรัตน์. ประวัติศาสตร์ไทย
สมัยกรุงศรีอยุธยา แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดี ที่ ๑ ถึงแผ่นดินสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

วิลาสวงศ์ พงศะบุตร. ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

สินชัย กระบวนแสง. ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
สุโขทัยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๑๘.

แสงโสม เกษมศรี, ม.ร.ว. และวิมล พงศ์พิพัฒน์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย
รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๕๔).
พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,
๒๕๒๓.

ชั้นที่ ๓

สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำขอบเขตเนื้อหาซึ่งได้
ศึกษาจากชั้นที่ ๒ มาสร้างเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร
ในชั้นนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่หนังสือและหัวเรื่อง เพื่อเป็นแนว
ทางในการกำหนดและจัดลำดับหัวข้อเนื้อหา ดังต่อไปนี้

ทองหยด ประทุมวงศ์. หัวข้อเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑.

พวา พันธุ์เมฆา. การแบ่งหมู่หนังสือ และแผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้
จากฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓.

ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม. หัวข้อเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓.

Dewey, Melvil. Dewey Decimal Classification and Relative Index.
3 vols. 19th ed. New York: Forest Press, 1979.

Library of Congress. Subject Cataloging Division.
Classification. 2d ed. Washington: Library of Congress.
Subject Cataloging Division, 1966.

_____. Library of Congress Subject Headings. 2 vols. 9th ed.
Washington: Library of Congress. Subject Cataloging
Division, 1980.

Westby, Barbara M., ed. Sears List of Subject Headings.
11th ed. New York: H.W.Wilson, 1977.

จากการศึกษาแนวทางในการกำหนดหัวข้อเนื้อหาในระดับที่ ๒ และชั้นที่ ๓ ผู้วิจัย
ได้สร้างเกณฑ์วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร โดยประกอบด้วยหัวข้อเนื้อหา
๑๕ หัวข้อ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข และนำมาปรับปรุงเกณฑ์
ดังกล่าว ดังมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การพิมพ์ ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ ประวัติการพิมพ์ของไทย ฯลฯ
๒. พุทธศาสนา ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๕ หัวข้อ คือ
 - ๒.๑ พุทธศาสนาและพิธีกรรม ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติทางศาสนา เช่น พิธีสวดพระพุทธรูปมนต์ขอฝน ฯลฯ
 - ๒.๒ พระพุทธรูป ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติพระพุทธรูป รวมทั้งการสร้างพระพุทธรูป เช่น พระพุทธรูปหินขัด เป็นต้น
 - ๒.๓ พระสงฆ์และกิจกรรมของสงฆ์ ครอบคลุมเรื่องการศึกษาของพระสงฆ์ การสังคายนาพระไตรปิฎก ฯลฯ
 - ๒.๔ วัด รวมเรื่องเกี่ยวกับการสร้างวัด เป็นต้น
 - ๒.๕ ตำรานทางพุทธศาสนา ครอบคลุมเรื่องที่เล่ากันมาเกี่ยวกับพระพุทธรูปหรือพุทธศาสนา ฯลฯ
๓. คริสต์ศาสนาในประเทศไทย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องในประเทศไทย ตะวันตกโคลงทงมิชชันนารี และบาทหลวงเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างโบสถ์ การเข้ารีต การแปลพระคัมภีร์เป็นภาษาไทย การพิมพ์หนังสือแจก ฯลฯ รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนเหล่านั้นในไทยด้วย ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกตามสมัยเป็น
 - ๓.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ๓.๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
๔. ความสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศ ครอบคลุมเรื่องความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศต่าง ๆ ทางตะวันออกและตะวันตก เช่น การเดินทางไปเจริญทางพระราชไมตรีกับประเทศฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ฯลฯ รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับสนธิสัญญาต่าง ๆ และการที่ประเทศทางตะวันตกโคลงทูตเข้ามาเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับไทย เพื่อประโยชน์ทางการค้า

และการเผยแพร่ศาสนาพร้อมกันไปด้วย ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกตามสมัย คือ

- ๔.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ๔.๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
๕. ภาษีอากร ครอบคลุมเรื่องการเก็บภาษีอากรจากกิจการประเภทต่าง ๆ เช่น บ่อนเบี้ย การค้าขายสินค้าต่าง ๆ ฯลฯ หัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกตามสมัย คือ
- ๕.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ๕.๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
๖. กฎหมายและการศาล ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายของประเทศ การออกหมายประกาศต่าง ๆ การตัดสินคดีชำระความ การออกกฎหมายเกี่ยวกับการค้าของไทยกับประเทศต่าง ๆ เป็นต้น ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหา ดังนี้
- ๖.๑ กฎหมายของไทย หัวข้อนี้แบ่งเนื้อหาตามสมัย ดังนี้
 - ๖.๑.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ๖.๑.๒ สมัยกรุงธนบุรี
 - ๖.๑.๓ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
 - ๖.๒ กฎหมายของต่างประเทศ
๗. รัฐประศาสนศาสตร์ ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๓ หัวข้อ คือ
- ๗.๑ การปกครองท้องถิ่น ครอบคลุมเรื่องการจัดการปกครองในจังหวัดหรือมณฑลต่าง ๆ การตั้งเมือง การรวมเมืองเข้าเป็นมณฑล การแต่งตั้งผู้ว่าราชการเมือง เป็นต้น หัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามสมัย คือ
 - ๗.๑.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ๗.๑.๒ สมัยกรุงธนบุรี
 - ๗.๑.๓ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๘.๒ การเมืองและการปกครอง ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย การปกครองของประเทศ การจัดการปกครอง การตั้งส่วนราชการ รวมทั้งเรื่องราวทางการเมือง ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหา ดังนี้

๘.๒.๑ การเมืองและการปกครองของไทย ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามสมัย คือ

๘.๒.๑.๑ สมัยกรุงสุโขทัย

๘.๒.๑.๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา

๘.๒.๑.๓ สมัยกรุงธนบุรี

๘.๒.๑.๔ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๘.๒.๒ การเมืองและการปกครองของต่างประเทศ

๘.๓ การทหาร เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการทหาร เช่น การสร้างป้อม การสะสมกำลัง การก่อเวรรบ เรือกำปั่นไว้ใช้ในยามศึกสงคราม เรื่องของการเกณฑ์ทหารในสมัยโบราณของไทย การเตรียมกองทัพ และอาวุธ ยุทธวิธีในการจู่โจมกำลังรบ การดำเนินการรบ ฯลฯ หัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามสมัย คือ

๘.๓.๑ สมัยกรุงสุโขทัย

๘.๓.๒ สมัยกรุงศรีอยุธยา

๘.๓.๓ สมัยกรุงธนบุรี

๘.๓.๔ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๘. พาณิชย์กรรม ในหัวข้อนี้ประกอบด้วย ๒ หัวข้อย่อย คือ

๘.๑ การค้าของไทย ครอบคลุมเรื่องการค้าของไทยกับต่างประเทศ เช่น ประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น ฮอลันดา ฯลฯ ประเภทของสินค้าที่นำเข้าและสินค้าส่งออกไปขายยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสัญญาทางการค้า ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกตามสมัย เป็น

๔.๑.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา

๔.๑.๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๔.๒ การค้าของต่างประเทศ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินกิจการ
ของบริษัทต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ฮอลันดา ฯลฯ ที่
เข้ามาตั้งบริษัทค้าขายกับไทยและประเทศในแถบเอเชีย เช่น
ประเทศจีน มาเก๊า ญี่ปุ่น ลาว เวียดนาม เป็นต้น รวมทั้งการสร้าง
ท่าเรือเพื่อการค้า ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น

๔.๒.๑ การค้ากับไทย

๔.๒.๒ การค้ากับประเทศอื่น ๆ

๕. การคมนาคม การขนส่ง ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๒ หัวข้อ คือ

๕.๑ เส้นทางทางสัญจร เช่น การขุดคลอง แม่น้ำ ถนน เป็นต้น

๕.๒ พาหนะ ครอบคลุมเรื่องพาหนะที่ใช้ในกิจการต่าง ๆ เช่น ช้าง
เรือกำปั่น เรือพระที่นั่ง เรือกลไฟ เรือรบ เป็นต้น

๑๐. ขนบธรรมเนียมและประเพณี ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๒ หัวข้อ คือ

๑๐.๑ พระราชพิธีและประเพณีในราชสำนัก ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหา
ตามประเทศ คือ

๑๐.๑.๑ พระราชพิธีและประเพณีในราชสำนักของไทย ครอบคลุม
เนื้อหาที่เกี่ยวกับราชประเพณี และพระราชพิธีเกี่ยวกับ
พระมหากษัตริย์หรือราชวงศ์ เช่น พระราชพิธีบรมราชา
ภิเษก พระราชพิธีอุปราชาภิเษก พระราชพิธีโสกันต์
รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเพณีที่มีในราชสำนัก เช่น
ประเพณีการรับเสด็จ การตั้งตำแหน่งวังหน้า การเลื่อน
บรรดาศักดิ์ เรื่องพระโกศ การสร้างเมรุ เครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ ฯลฯ รวมทั้งประเพณีทางการทูต เช่น
การเสด็จออกแขกเมือง การถวายพระราชสาส์น

การเข้าเฝ้า ฯ เป็นต้น ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามสมัย คือ

๑๐.๑.๑.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา

๑๐.๑.๑.๒ สมัยกรุงธนบุรี

๑๐.๑.๑.๓ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๑๐.๑.๒ พระราชพิธีและประเพณีในราชสำนักของต่างประเทศ
ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับพระราชพิธีและประเพณีใน
ราชสำนักของประเทศไทยทางตะวันออกและตะวันตก
เช่น พระราชพิธีราชาภิเษกของประเทศเขมร
ประเพณีการรับทูตไทยของประเทศไทยในสมัย
รัชกาลที่ ๔ ประเพณีในราชสำนักของประเทศไทยในทวีป
ยุโรปสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ไทยส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรี
เช่น ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

๑๐.๒ ความเป็นอยู่และประเพณี ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ คือ

๑๐.๒.๑ ความเป็นอยู่และประเพณีของไทย ครอบคลุมเรื่อง
เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของคน
ในสังคมไทย เช่น การตั้งบ้านเรือน การประกอบอาชีพ
ตลาด ความเชื่อและทัศนคติ รวมทั้งเรื่องวัฒนธรรม
และประเพณีต่าง ๆ หัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามสมัย คือ

๑๐.๒.๑.๑ สมัยกรุงศรีอยุธยา

๑๐.๒.๑.๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๑๐.๒.๒ ความเป็นอยู่และประเพณีของต่างประเทศ ครอบคลุม
เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของชาวต่างประเทศในต่าง
ต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การละเล่น ฯลฯ

๑๑. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ครอบคลุมเรื่องของการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติ เช่น สุริยุปราคา จันทรุปราคา คาวทาง พายุร้อน แผ่นดินไหว เป็นต้น
๑๒. อาวุธ ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับประวัติของอาวุธต่าง ๆ ในสมัยโบราณ เช่น ปืน กบฏ เป็นต้น
๑๓. ชีวประวัติและการสืบวงศ์ตระกูล ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๓ หัวข้อ คือ
- ๑๓.๑ กษัตริย์และผู้ครองนคร ครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งการศาสนา การปกครอง การต่างประเทศ ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ คือ
 - ๑๓.๑.๑ กษัตริย์และผู้ครองนครของไทย
 - ๑๓.๑.๒ กษัตริย์และผู้ครองนครของต่างประเทศ
 - ๑๓.๒ พระบรมวงศานุวงศ์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระราชโอรส พระราชธิดา ตลอดจนเจ้านายทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในในราชสำนัก
 - ๑๓.๓ ประวัตินุคคลและสกุลวงศ์ ครอบคลุมถึงประวัติของบุคคลสำคัญ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น เจ้าพระยามหานครศรีธรรมราช เจ้าพระยาวิเชียร ฑลา รวมทั้งเรื่องประวัติของสกุล เช่น ตระกูล ณ ระนอง เป็นต้น ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ คือ
 - ๑๓.๓.๑ ประวัตินุคคลและสกุลวงศ์ของไทย
 - ๑๓.๓.๒ ประวัตินุคคลและสกุลวงศ์ของต่างประเทศ
๑๔. ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยหัวข้อย่อย ๒ หัวข้อ คือ
- ๑๔.๑ ประวัติศาสตร์ของไทย ครอบคลุมเรื่องระบอบเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละสมัย เช่น การทำศึกสงครามในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น รวมทั้งการเกิดภัยต่าง ๆ ในเวลานั้น เช่น โรคหิวาต์ ระบาด ไข้ทรพิษ ไฟไหม้ ฯลฯ ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาไปตามลำดับเหตุการณ์ในแต่ละสมัย คือ

- ๑๔.๑.๑ สมัยลานช้าง
- ๑๔.๑.๒ สมัยลานนา
- ๑๔.๑.๓ สมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. ๑๘๐๐ - พ.ศ. ๑๘๐๐)
- ๑๔.๑.๔ สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๘๓ - พ.ศ. ๒๓๑๐)
- ๑๔.๑.๕ สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๐ - พ.ศ. ๒๓๒๕)
- ๑๔.๑.๖ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๒๕ - พ.ศ. ๒๔๕๓ -
รัตนโกสินทร์ตอนต้น)
- ๑๔.๒ ประวัติศาสตร์ของต่างประเทศ ครอบคลุมเรื่องเหตุการณ์บ้านเมือง
ในประเทศทางตะวันออกและตะวันตก เช่น เขมร ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส
เป็นต้น
๑๕. ชนต่างชาติในประเทศไทย ครอบคลุมเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต
และสภาพความเป็นอยู่ของชนชาติต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องราวของคนต่างชาติ
ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เช่น มอญ จีน แขก ญี่ปุ่น ฮอลันดา เป็นต้น
๑๖. สถาปัตยกรรมของบ้านเมือง กล่าวถึงสภาพบ้านเมืองและสภาพทางภูมิศาสตร์
ของประเทศหรือเมือง เช่น ที่ตั้ง ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น
ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ คือ
- ๑๖.๑ สถาปัตยกรรมของบ้านเมืองในไทย เช่น กล่าวถึงที่ตั้งและสภาพ
บ้านเมืองในเมืองภูเก็ต เป็นต้น
- ๑๖.๒ สถาปัตยกรรมของบ้านเมืองในต่างประเทศ เช่น เรื่องเกี่ยวกับ
สภาพเมืองต่าง ๆ ในประเทศอังกฤษ คือ เมืองลอนดอน
เบอร์มิงแฮม ฯลฯ
๑๗. ประวัติเมือง กล่าวถึงประวัติเมืองของไทยและของต่างประเทศ สำหรับ
เรื่องของไทยเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองต่าง ๆ รวม
ทั้งการสร้างเมืองใหม่ขึ้น เช่น เมืองลำพูน เมืองสวรรคโลก เป็นต้น
ในส่วนเรื่องของประเทศ กล่าวถึงประวัติเมืองในประเทศทางตะวันออก

และตะวันตก เช่น ประวัติเมืองพนมเปญในประเทศเขมร ประวัติเมือง
ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อคราวที่ราชทูตไทยได้เล่าเรื่องการเดินทางครั้ง
ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ฯลฯ
ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ ดังนี้

๑๗.๑ ประวัติเมืองของไทย

๑๗.๒ ประวัติเมืองของต่างประเทศ

๑๘. โบราณสถานและโบราณวัตถุ ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับโบราณสถานและ
โบราณวัตถุในประเทศไทย เช่น เจดีย์ภูเขาทอง พระพุทธรูปบาท เป็นต้น
รวมทั้งในต่างประเทศ เช่น พระเจดีย์บุโรพุทโธในประเทศอินโดนีเซีย
 ฯลฯ ในหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ คือ

๑๘.๑ โบราณสถานและโบราณวัตถุของไทย

๑๘.๒ โบราณสถานและโบราณวัตถุของต่างประเทศ

๑๙. สถานที่สำคัญ ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
หรือเป็นสถานที่สำคัญทางราชการ ทั้งที่เป็นของไทยและของต่างประเทศ
สำหรับหัวข้อนี้ได้แบ่งเนื้อหาตามประเทศ ดังนี้

๑๙.๑ สถานที่สำคัญของไทย กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับป้อม ประตูนวัง
พระราชวัง พระที่นั่ง วัง พระตำหนัก โรงกษาปณ์ ห้องสนามหลวง
 เป็นต้น

๑๙.๒ สถานที่สำคัญของต่างประเทศ กล่าวถึงสถานที่สำคัญในต่างประเทศ
เช่น พระราชวังและวังในประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ป้อมบัสติลล์
ในประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

ขั้นที่ ๔

วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร ตามขั้นตอน ดังนี้

๑. นำเกณฑ์หัวข้อเนื้อหาที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว มาจัดทำเป็นตาราง

วิเคราะห์เนื้อหา จำแนกตามภาค ตั้งแต่ภาคที่ ๑ ถึงภาคที่ ๔๐ (ดูภาคผนวก ง.)

๒. อ่านหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร ทั้งหมดจำนวน ๕๐ เล่ม รวม ๕๐ ภาค โดยอ่านภาคละ ๓ ครั้ง ครั้งแรกอ่านเพื่อพิจารณาเนื้อความ อ่านครั้งที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาตามเกณฑ์วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้อำหนดขึ้น กล่าวคือ ทุกครั้งที่พบว่า เนื้อความใดตรงหรือเกี่ยวข้องกับหัวข้อเนื้อหาจะขีดรอยคะแนน ๑ ครั้ง แต่จะไม่ขีดรอยคะแนนในกรณีที่หัวข้อเนื้อหาซึ่งเป็นเนื้อความเดียวกันกล่าวถึงอีกภายในเรื่องเดียวกัน และอ่านครั้งที่ ๓ เพื่อตรวจทบทวนการขีดรอยคะแนนให้สมบูรณ์และถูกต้อง

๓. รวมขีดรอยคะแนนของหัวข้อเนื้อหาที่ปรากฏในแต่ละภาค และรวมขีดรอยคะแนนทั้งหมดของแต่ละหัวข้อทั้ง ๕๐ ภาค เพื่อนำข้อมูลวิเคราะห์ได้มาคำนวณหา ค่าร้อยละ

ขั้นที่ ๕

วิเคราะห์ข้อมูล ไคแก

๑. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ของแต่ละหัวข้อเนื้อหาในตารางวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความถี่รวมของเนื้อหาทั้งหมดทั้ง ๕๐ ภาค ในจำนวนหนังสือ ๕๐ เล่ม มาคิดคำนวณหา ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

$$P = \text{ร้อยละของจำนวนความถี่รวมของหัวข้อที่นำมาวิเคราะห์}$$

$$n = \text{จำนวนความถี่รวมของแต่ละหัวข้อเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์}$$

$$N = \text{จำนวนความถี่รวมของหัวข้อเนื้อหาทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์}$$

๒. นำเสนอข้อมูลวิเคราะห์ที่ได้ซึ่งเป็นค่าร้อยละของแต่ละหัวข้อเนื้อหา โดยการพรรณนาเป็นบทความกึ่งตาราง

ตอนที่ ๒ การศึกษาแหล่งอ้างอิงที่ปรากฏในหนังสือชุด ประชุมพงศาวดาร

ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาการแบ่งประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มนวิภา ไชยพันธุ์ (๒๕๑๕: ๓๑ - ๔๓) เฉฉิม มลิลลา (๒๕๒๓: ๑๓) และนิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พิชยะ

(๒๕๑๕: ๓๔) ได้กำหนดไว้ เป็นแนวทางในการกำหนดประเภทแหล่งที่มาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาแหล่งอ้างอิงที่ปรากฏในหนังสือชุดประชุมพงศาวดาร จากการศึกษาดังกล่าว สามารถจัดประเภทแหล่งที่มาของเอกสารออกเป็น ๑๒ ประเภท ได้ ดังนี้

๑. ศิลาจารึก
๒. ใบลาน
๓. สมุดไทย
๔. คำให้การ
๕. จดหมายเหตุของไทย
๖. จดหมายเหตุของต่างประเทศ
๗. เอกสารราชการของไทย
๘. เอกสารราชการของต่างประเทศ
๙. หนังสือ
๑๐. แผนที่
๑๑. หนังสือพิมพ์
๑๒. การสอบถาม

๒. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งอ้างอิง ที่นำมาใช้ในการเรียบเรียงเนื้อหาหนังสือชุดประชุมพงศาวดาร แต่ละเรื่องจากหน้าของแต่ละภาค ซึ่งจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของหลักฐานว่าใครรวบรวมมาจากเอกสารประเภทใดตามที่ใดจัดประเภทไว้แล้ว อย่างไรก็ตามบางภาคก็มีใครระบุแหล่งอ้างอิงของเรื่องไว้ เพราะไม่ทราบแหล่งเดิมว่ามีความเป็นมาอย่างไร ดังนั้น จึงรวบรวมข้อมูลเฉพาะเรื่องที่ใครระบุแหล่งอ้างอิงไว้เท่านั้น โดยบันทึกลงในแบบบันทึกซึ่งประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้ เล่มที่ ภาค หน้า ชื่อเรื่อง แหล่งอ้างอิง (ดูภาคผนวก จ. หน้า ๑๓๔)

๓. ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแหล่งอ้างอิง จะใช้สูตรเดียวกันกับการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ เพื่อหาค่าร้อยละ คือ

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

$$P = \text{ร้อยละของแหล่งอ้างอิงแต่ละประเภท}$$

$$n = \text{จำนวนของแหล่งอ้างอิงแต่ละประเภท}$$

$$N = \text{จำนวนของแหล่งอ้างอิงทั้งหมด}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย